

Swenker

zich afvragen of het invoerings-tijdstip op 1 januari 2000 wat de inhaalfinanciering betreft niet te veel haken en ogen en onduidelijkheden heeft. Ware het niet beter om de invoering van het onderhavige onderdeel van dit wetsvoorstel naar 2001 uit te stellen, zodat al deze onduidelijkheden nog eens "à tête reposée" kunnen worden gezien.

Staatssecretaris **Hoogervorst**: Voorzitter! Ik dank de Kamer voor haar inbreng in eerste termijn en voor de waarderende woorden die voor het wetsvoorstel zijn geuit. Er zijn nog wel een paar vraagtekens, maar ik denk dat mijn beantwoording die wel zal wegnemen.

Mevrouw Ter Veld heeft gevraagd of het amendement-Van Zijl dat in de Tweede Kamer is aangenomen een overbodigheid bevatte die tot een onduidelijkheid in de wet aanleiding zou kunnen geven. Ik heb bij de behandeling in de Tweede Kamer gezegd dat de extra bevoegdheid die de heer Van Zijl aan de Verzekeringkamer wilde toekennen al bestond en dat het overbodig was. Om alle misverstanden weg te nemen: het gaat hier dus om één bevoegdheid van de Verzekeringkamer en niet om twee.

Zowel mevrouw Ter Veld als mevrouw Swenker heeft gevraagd naar het overgangsrecht met betrekking tot de affinanciering die volgend jaar zou moeten ingaan. Zoals ik ook schriftelijk heb meegedeeld, is bij gelijkblijvende premiebetaling niet de termijn van tien jaar voor inhaalfinanciering aan de orde. Wel geldt in principe ook voor deze regelingen dat nieuwe opbouw en nieuwe backservice direct moeten worden afgefinancierd. Ik heb ook begrepen dat er wat dat betreft voor verzekeraars in het jaar 2000 problemen ontstaan. De Kamer heeft hier ook op gewezen. Deze bepaling betekent namelijk dat alle contracten voor 1 januari 2000 aangepast hadden moeten worden. Omdat het hier alleen om problemen voor verzekeraars gaat en niet om die van pensioenfondsen lijkt mij een algemeen jaar van uitstel voor iedereen en voor alle affinancieringsbepalingen niet nodig. Ik ben wel bereid om dit in de regelen voor verzekeringsovereenkomsten op een vergelijkbare manier voor de gelijkblijvende premiebetalings-

regelingen op te lossen. In concreto betekent dit dat ook nieuwe backservice over 2000 nog niet in 2000 behoeft te worden afgefinancierd, maar in 2001, gelijktijdig met de nieuwe backservice die over het jaar 2001 zal ontstaan. In het jaar 2001 zal door verzekeraars dus een dubbele inhaalslag moeten worden gepleegd, namelijk zowel voor het eerste jaar van de termijn van tien jaar voor de inhaalfinanciering van het 65-x-systeem als voor de gevolgen over het jaar 2000 voor regelingen met een gelijkblijvend premiesysteem. Ik denk dat ik daarmee alle angels heb verwijderd.

Mevrouw Ter Veld heeft gevraagd naar de gevolgen van het arrest van de Hoge Raad. Die zijn nog niet geheel duidelijk. Ik zal graag op haar suggestie ingaan om nog wat meer de tijd te nemen om dit te kunnen laten bezinken en ik zal eventueel op dit punt een brief aan de Kamer zenden.

Mevrouw Swenker heeft gevraagd hoe mijn interpretatie van het overgangsrecht zich verhoudt tot de wetstekst. Ik zal nogmaals proberen, dit te verduidelijken. De bepalingen die het mogelijk maken dat het 65-x-systeem werd gehanteerd, worden geschrapt. In artikel VIII, het overgangsartikel, wordt geregeld dat deze bepalingen nog gedurende een overgangperiode van tien jaar worden gehanteerd. Het systeem van gelijkblijvende premies daarentegen wordt niet verboden. Het artikel waarin het overgangsrecht wordt geregeld, is dus in het geheel niet van toepassing. De verplichting om voortaan alle opbouw jaarlijks af te financieren, is niet in het overgangsrecht geregeld, maar in artikel 9a. Dat artikel geldt voor alle pensioenregelingen ongeacht het financieringssysteem.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Voorzitter! Even heel kort bij de interruptie-microfoon. Ik dank de staatssecretaris voor zijn toezegging en deel met hem de opvatting dat hiermee de invoering van deze op zichzelf zeer positieve wet op een juiste manier kan worden geregeld.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het wetsvoorstel wordt zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: Ik zal de vergadering over enkele ogenblikken schorsen tot ongeveer 17.45 uur om de leden in de gelegenheid te stellen, afscheid te nemen van mevrouw Beltman. Na de schorsing wordt het wetsvoorstel Wijziging van de Ziektewet en enkele andere wetten (26063) behandeld. Daarbij zullen twee maidenspeeches worden gehouden. De vergadering kan dan vervolgens rond 19.30 uur worden gesloten.

De vergadering wordt van 17.00 uur tot 17.45 uur geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Ziektewet en enkele andere wetten in verband met het uitsluiten van het recht op een socialeverzekering bij vrijheidsontneming en het openstellen van socialezekerheidsregelingen in die gevallen waarin de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel buiten een justitiële inrichting plaatsvindt (Wet socialezekerheidsrechten gedetineerden) (26063).**

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **De Jong** (CDA): Mijnheer de voorzitter! De CDA-fractie is de staatssecretaris erkentelijk voor de antwoorden op de vele vragen die over het wetsvoorstel inzake de socialezekerheidsrechten van gedetineerden in deze Kamer zijn gerezen. Die erkentelijkheid neemt niet weg dat mijn fractie vandaag toch nog enkele punten rond het wetsvoorstel aan de orde wil stellen.

Het eerste punt betreft de doelstelling van het wetsvoorstel. Die is, als wij het goed hebben begrepen, gestoeld op de gedachte dat voorkomen moet worden dat een vrijheidsstraf een voordeel oplevert voor de gedetineerde. Die gedachte spreekt ons aan. Immers, vrijheidsontneming levert een zeker voordeel op doordat een gedetineerde niet zelf de kosten van zijn levensonderhoud hoeft te dragen. Dat voordeel geldt voor alle gedetineerden. De CDA-fractie onderschrijft de gedachte dat een gedetineerde zelf de kosten van levensonderhoud draagt als hij

De Jong

of zij daartoe in staat is. Zo'n benadering heeft onze voorkeur.

In de schriftelijke behandeling van het wetsvoorstel hebben wij dan ook bij herhaling aangegeven dat via een eigenbijdrageregeling die benadering ook gestalte zou kunnen krijgen. Via de uitsluiting van het recht op uitkering zoals is opgenomen in het wetsvoorstel, wordt die grondgedachte maar in zeer beperkte mate gerealiseerd, en dat nog op een manier die wij minder wenselijk vinden. Mijn fractie wil graag klip en klaar van de staatssecretaris vernemen of en in hoeverre een algemene eigenbijdrageregeling principieel gezien wel of niet tot de mogelijkheden behoort. Het gaat ons daarbij dus niet om allerlei pragmatische argumenten, maar om de vraag of een eigenbijdrageregeling voor de kosten van levensonderhoud van gedetineerden juridisch wel of niet kan.

Ik ga nu in op de uitgangspunten van het wetsvoorstel. Het eerste uitgangspunt is dat tijdens detentie de Staat al voorziet in de kosten van levensonderhoud. En omdat de Staat dat doet, behoren volgens het wetsvoorstel mensen met het recht op een socialeverzekeringsuitkering tijdens detentie uitgesloten te worden van zo'n uitkering. Bij dit uitgangspunt dachten wij aan de 1600 à 1700 Nederlanders die in buitenlandse gevangnissen verblijven. Kan men zeggen dat de Staat – in het licht van het wetsvoorstel is dat de Staat der Nederlanden – zo nodig in hun levensonderhoud voorziet? Natuurlijk hebben die 1600 à 1700 Nederlanders niet allemaal een socialeverzekeringsuitkering en het aantal zal nog wel worden teruggebracht door de Wet beperking export uitkeringen. Niettemin gebruiken wij detentie in het buitenland om de betrekkelijkheid van het eerste uitgangspunt van het wetsvoorstel aan te tonen. Ik wil gevangenen in het buitenland die daar in veel gevallen zitten voor zware delicten, niet knuffelen, maar van veel Aziatische, Afrikaanse, Midden- en Zuid-Amerikaanse landen is bekend dat de gevangnissen er niet zo aangenaam zijn. Jawel, zegt de staatssecretaris, maar dan kan het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken onder bepaalde voorwaarden de gedetineerde toch een lening geven of een bijdrage verstrekken. Maar dat is iets anders dan dat van staatswege wordt

voorzien in de kosten van levensonderhoud.

Overigens roept de mededeling van de staatssecretaris de vraag op of de Staat zich na aanvaarding van het wetsvoorstel niet passief, maar actief inzet voor het levensonderhoud van Nederlandse gedetineerden in het buitenland. Hieraan koppelt onze fractie een andere vraag. Is het staand Nederlands beleid of wordt het beleid dat in het buitenland veroordeelde Nederlanders hun straffen zoveel mogelijk in Nederland mogen uitzitten? Hierbij verwijzen wij naar de Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen. Wij hopen dat de staatssecretaris hierover iets kan zeggen, ook namens de bewindslieden van Justitie en Buitenlandse Zaken.

Dan het gevolg dat in het wetsvoorstel aan het algemene uitgangspunt "De Staat zorgt" wordt verbonden: uitsluiting van het recht op uitkering. In tal van gevallen is een uitkering van belang voor het levensonderhoud van meer mensen in één huishouden. Uitsluiting van het recht op uitkering betekent dus dat andere leden van het gezin of van het huishouden op de Algemene bijstandswet aangewezen raken. Omdat de Staat al in het levensonderhoud van de gedetineerde voorziet, moeten zijn gezinsleden naar de bijstand, hoewel zij eerder samen rond konden komen van bijvoorbeeld een arbeidsongeschiktheidsuitkering. De staatssecretaris moet toch beamen dat er een administratief en controlecircus op gang komt, als de ene uitkering stopt, de andere uitkering wordt toegekend, en deze weer wordt gestopt om de eerste uitkering te laten herleven.

En dan het ontwerpbesluit Extramurale vrijheidsbeneming sociale zekerheid dat na aanvaarding van het wetsvoorstel de grenzen van de wet moet precisieren. Indien wij het concept goed hebben begrepen, kunnen in veel gevallen perioden van uitsluiting en niet-uitsluiting van het recht op uitkering elkaar in een zekere frequentie opvolgen. Laten wij dan maar hopen dat het ministerie van Justitie in staat is de uitvoerders, sociale diensten, uitvoeringsinstellingen, het LISV en de Sociale verzekeringsbank tijdig en adequaat de benodigde informatie te verschaffen. Ik hoop dat het optimisme van de staatssecretaris gerechtvaardigd blijkt te zijn, ook

wanneer het gaat om informatie die via het ministerie van Buitenlandse Zaken uit het buitenland moet komen. Je zult als uitvoerder maar voor de vraag staan of bepaalde vrijheidsbenemende maatregelen in het buitenland gelijk zijn aan een bepaalde straf of maatregel in de Nederlandse wetgeving!

Mijnheer de voorzitter! Het tweede uitgangspunt in het wetsvoorstel is de parallel met loontrekkenden. Bij detentie geldt de regel uit het Burgerlijk Wetboek "geen arbeid, geen loon", dus ook geen loonvervangende uitkering, zegt het wetsvoorstel. De staatssecretaris vindt dat volstrekt en onvoorwaardelijk logisch, maar dan is het toch merkwaardig dat diezelfde logica blijkens de memorie van toelichting en de nadere memorie van toelichting slechts met veel voorbehoud en onder veel voorwaarden geldt voor loontrekkenden die bij de overheid zelf in dienst zijn. De staatssecretaris had mijns inziens ook moeten kijken naar collectieve arbeidsovereenkomsten en moeten bezien of de regel uit het Burgerlijk Wetboek bijvoorbeeld niet is weggecontracteerd, met alle gevolgen van dien, ook ingeval van detentie.

Kortom, de logica is veel minder strak en het uitgangspunt veel minder steekhoudend dan nodig is voor deze verandering van de socialezekerheidswetgeving. Voor de goede orde, in onze benadering is dit tweede uitgangspunt zonder enig belang. Wij zouden zeggen: laat iedereen die dat kan, zelf de kosten van zijn of haar levensonderhoud dragen, ook indien hem of haar de vrijheid is ontnomen.

Een ander belangrijk punt is voor onze fractie de verzekeringsgedachte. Natuurlijk kan men niet zeggen dat een socialeverzekeringswet nooit meer veranderd mag worden jegens degenen die op een zeker moment ingevolge zo'n wet verzekerd zijn. Anderzijds moet men toch ook voorzichtig zijn met het ingrijpen in de verzekeringsvoorwaarden. Dat geldt te meer jegens verzekerden van wie het recht op uitkering al is ingegaan. Wij hebben het nu over detentie en vanuit de verzekeringsgedachte geredeneerd is de omstandigheid dat de uitkeringsgerechtigde gedetineerd raakt, niet relevant. Dat zegt ook de memorie van toelichting, en terecht. Dan moet men echter ook niet al te gemakkelijk een verzekeringsbeginsel opzij

De Jong

zetten. In de trant van het wetsvoorstel kunnen wij nog wel meer verzinnen. Stel dat iemand voor langere tijd of misschien zelfs voor een zeer lange tijd, soms door eigen schuld, in een ziekenhuis of een verpleeghuis verblijft. Dat wordt betaald uit collectieve middelen (belastingen en premies) dus die persoon wordt al "van overheidswege" verzorgd. Stel dat men daar nog eens aan zou toevoegen dat de gezinsleden wel een beroep op de bijstand zouden kunnen doen en dat dan ook de gecompliceerde eigenbijdrageregelingen voor verpleeghuizen en ziekenhuizen overboord gegooid zouden kunnen worden. Tegen deze achtergrond zal de CDA-fractie graag uitdrukkelijk van de staatssecretaris vernemen dat wij zo'n weg niet zullen inslaan, dat wij niet op zulke gronden ons sociaalverzekeringsstelsel zullen denatureren.

De CDA-fractie zou onder bepaalde voorwaarden wel accepteren dat in het verzekerde risico op enig moment beperkingen kunnen worden aangebracht, maar dan dient men wel zeer genuanceerd met het overgangsrecht om te gaan. Die nuance treffen wij in het wetsvoorstel niet aan. Zonder onderscheid naar individuele rechten en individuele aanspraken wordt iedereen over één kam geschoren: voor iedereen gelijk, onmiddellijke werking. Aldus worden naar onze wijze van zien al te simpel legitieme rechten doodeenvoudig van mensen afgenomen, op al te pragmatische gronden. Kan dat zo maar, ook in het licht van het Europese recht, zoals het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden?

Over dit vraagstuk komen wij binnenkort met de staatssecretaris te spreken bij de behandeling van de notitie Overgangsrecht in de sociale zekerheid. Dat de CDA-fractie deze ongenueerde benadering in het wetsvoorstel weinig gelukkig vindt, zal intussen wel duidelijk zijn. Stel nu eens dat de behandeling van die notitie tot de slotsom leidt, dat eerbiedigende werking van nieuwe wetgeving in het socialezekerheidsrecht de hoofdregel is. Is de staatssecretaris dan bereid om in de wet waarvan wij vandaag het voorstel behandelen, of in andere recente socialezekerheidswetten nadere aanpassingen aan te brengen op het punt van het overgangsrecht?

Een laatste punt betreft de samenhang tussen publieke en private sociale verzekeringen. Wij hebben daar in de schriftelijke behandeling vragen over gesteld. De afgelopen jaren is het domein van de publieke sociale verzekeringen afgenomen, terwijl dat van de private socialezekerheidsarrangementen is gegroeid via verzekeringsovereenkomsten, maar ook via afspraken in CAO's. De CDA-fractie wil aan de staatssecretaris de vraag voorleggen, of deze ontwikkeling de wetgever niet verplicht tijdig overleg te voeren met sociale partners en verzekeraars over veranderingsvoorstellen voor het publieke deel, en ook bij het overgangsrecht uitdrukkelijk rekening te houden met effecten en invloeden op private arrangementen, op polissen en CAO's. Natuurlijk is het gemakkelijk om te zeggen, zoals in de memorie van antwoord wordt gedaan, dat "privaat" wel "publiek" volgt. "Publiek" zou dan toch wel rekening kunnen houden met "privaat", al is het maar om partijen bij een CAO of bij een polis nog de gelegenheid te bieden, tijdig in te spelen op veranderingen in het publieke deel?

Mijnheer de voorzitter! De staatssecretaris zal wel begrepen hebben dat wij niet staan te juichen bij dit wetsvoorstel. Wij prefereren een eigenbijdrageregeling; wij zouden de socialeverzekeringswetgeving niet met een ingreep als de onderhavige willen belasten. Het wetsvoorstel is voor ons een nogal beperkte uitwerking van de doelstelling die door de CDA-fractie op zichzelf wordt onderschreven. Reikwijdte en instrumentering hadden echter, wat ons betreft, in het wetsvoorstel anders gemoeten. Wij waren sceptisch en zijn dat nog. Misschien brengt de behandeling van vandaag hier nog verandering in.

De **voorzitter**: Ik wens de heer De Jong geluk met zijn maidenspeech. Het is passend dat zijn speech handelde over socialezekerheidsregelingen, aangezien een groot deel van zijn werkzame leven in het teken heeft gestaan van het arbeidsrecht en de uitvoering van de sociale zekerheid. De heer De Jong is zijn carrière begonnen als wetenschappelijk ambtenaar aan de universiteit van Utrecht en wel aan het Molengraaff-instituut. Hij heeft vervolgens onder meer gewerkt bij

een bedrijfsvereniging, de Sociale Verzekeringsraad en het Gemeenschappelijk administratiekantoor. Een belangrijk deel van de carrière van de heer De Jong is dus verbonden met socialezekerheidsregelingen. Het is daar echter niet bij gebleven, want hij draagt zijn kennis niet alleen aan ons hier in de Kamer over, maar ook aan studenten van de Vrije Universiteit van Amsterdam. Het is daarom zeker een aanwinst dat hij in onze Kamer zitting heeft genomen. Ik wens hem dan ook van harte geluk.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

De heer **Wolfson** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Bij het schriftelijk vooronderzoek dat aan de behandeling van dit wetsontwerp voorafging, hebben wij het de regering niet gemakkelijk gemaakt. Ik bedank de staatssecretaris dan ook voor de uitvoerige en informatieve wijze waarop hij op de door ons gestelde vragen is ingegaan. Het zal hem intussen wel duidelijk zijn geworden dat de fractie van de Partij van de Arbeid dit wetsontwerp met weinig enthousiasme in de armen sluit. Ik begin met onze opvattingen ten principale nog eens heel kort weer te geven. Vervolgens zal ik de staatssecretaris twee specifieke vragen stellen.

Detentie is hoe dan ook een ingrijpende ervaring. Detentie in het buitenland kan zelfs een regelrechte nachtmerrie zijn. Collega De Jong heeft hier al op gewezen. Bij een opschorting van uitkeringen tijdens de detentie wil onze fractie dan ook iedere suggestie van dubbele bestraffing vermijden. Meer in het algemeen willen wij de staatssecretaris wel volgen in zijn opvatting dat dubbele bestraffing in dit wetsvoorstel niet aan de orde is, maar wij volgen hem niet als hij in de nadere memorie van antwoord het voorkómen van dubbele betaling op één lijn stelt met het streven naar gelijke behandeling als rechtsgrond. Voor ons is die dubbele betaling subsidiair. In het licht van het feit, dat een deel van de sociale uitkeringen al wordt gekort, kunnen wij begrip opbrengen voor het streven van het kabinet om tot een meer gelijke behandeling te komen. Maar alvorens tot een eindeordeel te geraken wil onze fractie graag meer